

Hebiraio a zengât ekap.

Yesu zâk Anutugât topnâ sâ muyagem ninjip.

¹ Anutu zâk mârumņan Propete zikņâ topnâ dâzângoî ziņâ sâkurâpniņ den holiņâ top topnâ dâzângom gawe.

² Bet narâk murukņan ândien zi sâi nanņandâ diņâ dâtnângoip. Mârumņan Anutuņâ sâi nanņâ hân sot kut nâi nâi aksik muyageip. Zorat nanņâ zâk a sot kut nâi nâi zorat mariņâ upapkât sâ m pindip.

³ Anutuņâ sâi nanņanğâren zik holi tobat âsakņâ muyagem ziapkât ândiândiņanğât dâp ândimap. Oi imbaņâ diņandâ kut nâi nâi hânân sot sumbemân zo tângoî zemap. Zâkņâ bâliņâniņâ sanğon kubikņâ sumbemân zâimņâ Anutu kâwali boriboriņoot taap, zâkkât âsan bongen zâi ândiap.

⁴ Zâk sumbem a walâziņgâm ândiap. Zâk kot patâ memņâ kutņâ sumbem a zengât walâziņgip, ândiap.

Sumbem a zen gigiņâ. Nanņâ zâk zâizâiņ.

⁵ Nanņâ zâk zâizâiņ ândiap. Sumbem a zen ombeņan ândie. Sumbem a zengât mâsikâziņgâm sâbâ. Anutuņâ sumbem a nâi zitâ dukuiþ?

“Gâ nannâ. Nâ itârâņ gâsum sâlâpgoga nannâ ândiat.”

Mo sumbem a nâigât itâ sâip?

“Nânâ zâkkât ibâ op ândibat. Zâkņâ nannâ op ândibap.”

Buñâ. Anutuñâ sumbem a ñâigât den yatâ zo mân sâip.

⁶ Ka Anutuñâ nannâ kânok sângongi hânân gâi Anutuñâ zâkkât den itâ sâip,
“Sumbem a zen nannâ mâtâsibi.”

⁷ Anutuñâ sumbem arâpnâ zengât itâ sâip,
“Nânâ sa sumbem arâpnâ pibâ upme. Oi sa ko kore arâpnâ kârâp bâlam upme.”

⁸ Ka nannangât itâ sâip,
“Anutu, gâ a kutâ op ândim zâimâmban. Nepkâ sot imbanâgâ zo zinziñ kâtik zimbap. A kutâ tângâ zo mem târârak ândim a ambân kembu otziñgâm ândiban.

⁹ Târâraknangât otgimap. Bâliñâ âkon opmat, zorat Anutu, gâgât Anutu sâtâregât kelâk sanjongigip. Zo bukurâpkâ sanjonziñgip, zengât dâp buñ, walâziñgip.”

¹⁰ Anutuñâ nannangât den ñâi itâ sâip,
“Kembu, gâ topkwâkwatñan hân muyagein. Oi sumbemñâ sumbemñâ muyagein.

¹¹ Hân sumbem, zet buñ upabot. Gâ ko ândim zâimâmban. Hân sumbem, zet hâmbâ yatâ sângiñâ upabot.

¹² Hâmbâ yatâ sângiñâ oitâ mem kâpizikâban. Kâpizikâmñâ unakñâ muyagezikâban. Gâ ko ândimat yatik ândim zâiban. Gâgât narâk zo mân âkâbap.”

¹³ Anutuñâ sumbem a ñâi zitâ dukoip?
“Gâ âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduziñga kiñgângât kombâñ upi.”

¹⁴ Sumbem a ñâi den yatâ mân dukoip. Sumbem a zen Kembangât kore a ândie. Zen

Tirik Kaapum yatâ betniņan mimbīgât sâsâņ. Anutuņâ sumbem a sâņgonzâņgoi a sumbemgât sinġi ândien, neņgâren gam betniņan mime.

2

Kubikkubik den mân birânat.

¹ Zorat nen den sinġi âlip nâņgâwen, zo tâpâkum lorem birâbemgât nâņgâm kâtiginat.

² Anutuņâ sâi sumbem arâpņâ diņâ sâkurâpniņ dâzâņgowe. Oi den sâwe, zo âsagemņâ kâtik op zeip. Oi den zo birâmarâwe, zo hâuņoot opmâip.

³ Narâk ziren ko Kembu zikņak kubikkubikniņanġât den sâm muyageip. Oi kindapziņandâ nâņgâwe, zen den zo dâtnâņgone kâtigeip. Zorat dap dabân den kubikniņġâbapkât imbaņâ zemņâņgap, zo birindâ hâuņâ buņ upap?

⁴ Anutu zikņâ imbaņâ sen pup sot sen mârât muyagem den zo tângoip. Sâi Tirik Kaapumņâ nâņġip dâp imbaņâ kâsâpkum niņġip.

Yesu zâk narâk pâņkânok sumbem a ombeziņan ândeip.

⁵ Narâk bet muyagibap, zorat sânat. Narâk zoren Anutuņâ a nâi kembuniņâ patâ kwânâņġâbap. Sumbem a patâ op ândibigât mân sâip.

⁶ Agât op sâip. Kembuġât a nâiņâ zorat den sâm muyageip. Den zo itâ, “Anutu, ġâ wangât a zeņġât op nâņġâmat? Agât kiurâp wangât ek galem otziņġâmat?”

⁷ Zen narâk pâņkânok sumbem a zeņġât ġiġiņâ ândibigât sâm ziņġin. ġâ a nâmbutņâ zeņġât mâteziņan imbaņâ ziņġâna hurat kwatziņġâme.

⁸ Gâ kut nâi nâi aksik bitziņan zâambarin. Zorat zen mâirâp op ândibi.”

Anutu zâk kut nâi nâi a bitziņan zâambarip, zo mân kâsâpkum pisuk pirâziņgip. Narâk ziren ko kut nâi nâi aksik patâ a neņgât bitniņan pâip, zo mân âsagei iksen.

⁹ Yesu ko a kembu op ândei iksen. Zâk narâk mâik nâi sumbem a zengât ombeziņan ândim sâknam nâņgâm moip. Sâknam nâņgâm moipkât neule âsakņâ sot kot patâ miap. Anutu zâk tânnâņgobapkât sâi Yesuņâ a pisuk neņgât op mumuņgât sâknam patâ nâņgip.

Yesu zâk neņgât murâpnâ sâbam nâņgi mân kwakmak oip.

¹⁰ Kut nâi nâi zo zâkņâ muyageip sot galem opmap. Zâk nan bârarâp donbep sumbem âsakņan diiniņgâm zâibapkât nâņgâm ândeip. Oi kubikkubikniņangât a patâ, Yesu, zâk sâknam nâņgâm moipkât kubikkubik a bonņâ ândibapkât Ibâņâ nâņgi âlip oip. Nâņgi dâp oip.

¹¹ Oi a um hâlâlu kwatziņgâmap, Yesu, zâk sot um hâlâlu kwatziņgi ândie, zen ârândâņ Ibâziņ kânok. Zorat zikņâ murâpnâ sâbat sâm nâņgi mân kwakmak oip.

¹² Zorat diņâ itâ ziap,
“Anutu, gâgât kutsiņgigâ murâpnâ sâm muyageziņgâbat. Kembangât kâmut osetziņan kep mem sâm sâtâre otgibat.”

¹³ Oi den nâi itâ ziap,
“Anutu nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm ândibat.”
Oi den nâi itâ ziap,

“Zi nâ sot Anutuñâ katep nigip, nen ârândân ândien.”

Yesu zâk nenğât tobat oipkât âlip betniñan mimbap.

¹⁴ Oi katep nen sip kelâkniñoorâk ândiengât Yesu zâk zorik meip. Zo zikñâ mumuñandâ mumuñâ mariñâ, Satañğât imbañâ koi geip.

¹⁵ A zo, ziñ munañ sâñ keñğât op ândine Satañğâ tâkñâ saaziñgi narâk dâp mumuñañğât keñğât op tâpmarâwe, zen olañziñğâbam yatâ oip.

¹⁶ Yesu zâkñâ sumbem a betziñan mimbam mân geip. Zâk Abaramğât kiurâpñâ nen betniñan mimbam geip.

¹⁷ Oi zorat murâpñâ nen sot dâp kânok upapkât Anutuñâ zâk sâñ pindip. Zâk yatâ opñâ a patâ op Anutu mâteñan kore okñañğâm a ambân tânnâñgom niñañğât bâliñâ sañgonbapkat sâñ pindi yatâ oip.

¹⁸ Yesu zâk zikñak sâknam nâñğâm mâsimâsikâyân bageipkât a mâsimâsikâ muyageniñgi âlip betniñan mimbap.

3

Yesu zâk patâ. Mose zâk ombenjan.

¹ Zorat op ko Kembuğât siñgiyân a bukurâpnâ sumbemğât siñgi ârândân diiniñgip, zen Yesuğât nâñğâm ândibi. Yesu zâk Aposolo op Anutu kore okñañğâm ândimap. Ândei niñâ nâñğâm pâlâtân kwâkñañğindâ zâkñâ patâniñâ op ândiap.

² Anutuñâ gâsum sâlâpkoi sât luluj ândeip. Mose zâk Anutugât a ambân gakârâpñâ osetziñan sât lulu ândeip. Oi Yesu zâk zo yatik ândeip.

³ Mirâ tuumap, zâkkât kotñâ mirâgât sinji walâmap dâp yatik Yesugât kutsinjinâ Mosegât wâlap.

⁴ (Mirâ mot zo añâ tuutuunâ. Ka kut ñai ñai muyamuyaginâ, zo mariñ Anutu kânok.)

⁵ Mose zâk Anutugât a ambân gakârâpñâ zengât osetziñan ândim kore a op sât luluj nep tuum ândeip. Zâk bet den sâi muyagibapkât op kore op ândeip.

⁶ Kristo ko nannandâ Anutu a ambân gakârâpñâ nenğât kâukniñâ ândiap. Zâk Ibânangât sât luluj ândiap. Oi nen sumbengât sinji kwatniñip, zorat nânğâm um bâbâlañ op âinatkat mambât ândinat oi ko zâkkât a ambân gakârâpñâ bonñâ op ândinat.

Isirae a um kâtik urâwe, zo yatâ mân utnat.

⁷⁻⁸ Zorat Tirik Kaapumñâ Kembugât den itâ sâip. Zo nenğât sinji sâip,

“Zen itârâñ Anutugât diñâ nânğâm mârumñan sâkurâpziñâ um kâtik urâwe, zo yatik mân upi. Sâkurâpziñâ mirâ kamân kâtikñan ândine mâsimâsikâñ muyagei um kâlagân lañ urâwe.

⁹ Sâkurâpziñ hân zoren kut ñai ñai orâwan, zo kendon 40 umñan ek ândiwe. Ekñâ umziñ mân âburei lañ zâizâiñ otnim mâsikâniwe.

¹⁰ Oi nâ zorat nânğa bâliñ oi zengât itâ sâwan, ‘Zen umziñandâ gulip op gâmap. Zen nâgât mâtâp mân lânme.’

11 Yatâ op ândine kuk otzingâm itâ sâwan, ‘Zen nâgât ândim nângâ kamânân mânâk bagibi.’ ”

12 Bukurâpnâ, zengâren gâbâ nâi zâk um kâtik op um sumun op Anutu kândâtkobapkât galem orangâm ândibi.

13 Itârânj Kembangât dijâ nângâmñâ mân birâbi sâip. Itârânj sâip, zo narâk zirat op sâip. Zorat sirâmñâ sirâmñâ umzingandâ kâitzângobapkât den sâm galem orangâm ândibi. Bâlijangât mâsimâsikânj zengâren gâbâ a nâi okņanji um gulip otzingâbapkât op sâip.

Isirae a zengât singi nângâm kengât utnat.

14 Nen Kristo nângâm pâlâtânj kwâkņangâm kâtigem ândinat. Oi topkwap nângâm pâlâtânj kwarâwen, zo âsâbânj mem ândimñâ kikerân âi takâm Kristo sot bonñâ minat.

15 Kembangât ekabân den nâi itâ ziap, “Zen itârânj Anutugât dijâ nângâm zâizâinj op um kâtik urâwe, zo yatik mân upi.”

16 A ikâ zinjâ dijâ nângâm tâtâlim um kâlak muyagiwe? Zo nâin gokņandâ buñâ. Mosenjâ kândom otzingi Aigita hânân gâbâ diizingip, a zo aksik zinjâ.

17 Mo a ikâ zengât Anutunjâ nângi sumunkoi kendon 40 âkip? Zo bâliñjâ op ândim mirâ kamân kâtikņan mom nangawe, zengât op yatâ oip.

18 Oi ikâ zinjâ zengât itâ sâm kâtigeip, “Nâgât ândim nângâ kamânân mân âibi?” Dijâ birâm ândiwe zo, zengât op sâip.

19 Zorat itâ nângâmen. Zen mân nângâm pâlâtânj kwarawe, zorat ândim nângâ kamânân mân âiwe.

4

Ândim nângâ kamânân takânatkât sâm niŋgip.

¹ Ândim nângâ kamânŋan âinat sâsânâ. Siŋgi den zo mân gulipkoi buŋ oip. Zorat neŋgâren gâbâ nâiŋâ mâtâbân gulip opapkât um girem utnat.

² Siŋgi âlip den sâkurâpniŋâ dâzângowe, zo yatik nen dâtnângowe. Ka sâkurâpniŋâ zen den zo nângâm umziŋan mân pane zeipkât zeŋgâren bon buŋ oip.

³ Siŋgi âlip nângâm umniŋan pamen, nen ko ândim nângâ kamânân bagimen. Anutuŋâ sâkurâpniŋaŋgât itâ sâip,

“Nâ kuk otziŋgâm itâ sâm kâtigiwan, ‘Zen nâgât ândim nângâ kamânân mân bagibi. Zen nâ sot ândim nângâ mân upi.’ ”

⁴ Anutu zâk narâk zoren yatâ sâip. Ka mârumŋan hân mot muyageip, narâk zoren Anutuŋâ nepŋâ tuum kwâkâm kendon tap nângip. Anutuŋâ sirâm nâmburân kânok umŋan a sot kut nâi muyageziŋgip. Sirâm nâmburân zagât, zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“Anutu, zâk kut nâi nâi muyagem naŋgâm sirâm nâmburân zagât, zoren kendon tap naŋgip.”

⁵ Oi bet Isirae a mirâ kamân kâtikŋan um kâtik ândine Anutuŋâ den nâi u ziap, zo yatik zeŋgât op itâ sâip,

“Zen nâgât ândim nângâ kamânân mân bagibi.”

⁶ Mârum ândiwe, zen siŋgi âlip nângâm diŋâ birâm mân bagiwe. Ka a nâmbutŋandâ ândim nângâyân bagibigât mâtâp ziap.

⁷ Wangât, bet narâk nâin Anutuñâ narâkñâ du sâip. A kutâ Dawidigât lâuyan den san, zo pâi itâ sâip,
 “Zen itârân diñâ nângâme oi ko um kâtik mân ândibi.”

⁸ Zorat op ko Yosua zâk mârûm ândim nângâ kamân bonñâ muyagem ziñgi sâi bet Anutuñâ narâkñangât dum mân sâbap.

⁹ Zorat itâ nângâbi, “Anutu hân mot muyagem nanğâmñâ kendon tap nanğip, zo yatik Anutugât a ambân nenğât ândim nângâ kendon nâi tok ziap.

¹⁰ Anutu zâk nep tuum nanğâm ândim nângip, zo yatik a niñâ Anutugât ândim nângâyân bagi-natñâ nep birâm ândim nângânat.”

Anutu diñangât topñâ.

¹¹ Oi niñan gâbâ nâiñâ lorem Isirae a mârûm mâtâp bâliñ lânâwe, zorik lân̄bapkât ândim nângâ kamânân âinat̄kât kâtiginat.

¹² Anutugât den, zo ândiândiñâ sot imban̄añoot. Oi sâu nâi umñâ kândâtñâ sât̄ñoot zorat dâp walâm sât kâtik zo nem giari umniñâ sot um dâpniñâ zo nem mân̄añgâtmap. Oi um nângân̄angâniñâ sot umñâ nângâm kubikkubik zorat topñâ muyagibapkât sâsân.

¹³ Kut nâi nâi, zo aksik muyagemap. Nâiñâ Anutugât mâten̄an tik mân zemap. Zâkkâren kut nâi nâi muyap sot ekap buñ zemap.

Patâniñâ Yesu um bâbâlan op mâte okñangânat.

¹⁴ Anutugât tirik namâ galem a patâ nâi ândiniñgap. Anutugât nanñâ Yesu. Zâk sumbem

walâm zâi ândiap. Zâk zo yatâ ândiapkât Kambu patâniñâ sâm nângâm pâlâtâñ kwâkñangâm ândinat.

¹⁵ Oi tirik namâ galem a patâniñâ zâk loreindâ nângâniñgâm mân nângânângâ mân opmap. Neñgâren mâsimâsikâ muyagemap, zo yatik mârum zâkkâren mâsimâsikâ top top muyageip. Oi zâk bâliñâ mân oip.

¹⁶ Zorat nen um bâbâlañ op zâkkâren arindâ tânnângomâmbap. Oi kut ñâi zo mo zo mâte otningi zâkkâren arindâ umâlipñangât op tânnângobap.

5

Yesu zâk sâknam nep tuugipkât Anutuñâ tirik namâ galem a patâ kwânângip.

¹ Hânân neñgâren Anutugât tirik namâ galem a gâsum sâlâpzânngoip zo, zen a zeñgât opñâ Anutu mâteñan muyagem a zeñgât tosgât bâu mot Kembangât siñgi sâm kom umbigât zâmbarip.

² Tirik namâ galem a yatâ zo, zâk zikñak a lotñâ ândiapkât kwakmak a sot gulip ândiândiñ zo âlip mulun kwatziñgâbap.

³ Topñâ yatâgât a zeñgât tosa sot zikñâ tosa ârândâñ Kembangât siñgi nalem umbapkât sâsâñâ.

⁴ Nep zâizâiñ zo a ñâi zik umgât mân tuubap. A ñâi Anutuñâ gâsum sâlâpkum nep diñ sâm pindip, a zo zâkñak tuubap. Anutuñâ Aaron yatâ gâsum sâlâpkuip.

⁵ Oi Kristo zâk zo yatik zik umgât nânji zari tirik namâ galem a patâ mân oip. Zo Anutuñâ gâsum sâlâpkumñâ itâ sâm nep diñ sâm pindip, “Gâ nannâ. Nâ irak zi gâsum sâlâpgoga nannâ ândiat.”

⁶ Oi den itâ sâip, “Gâ Melkasidek zâk yatâ tirik namâ galem a ândim zâiban.”

⁷ Yesu zâk hânân ândeip, narâk zoren umbâlâ patâ op isemñâ mumuñan gâbâ mâkâbapkât imbanâ zemñangip, Anutu Ibâ, zâkkâren ninâu sâip. Oi Yesu zâk Anutu hurat kwâkñangipkât Anutuñâ nângânangip.

⁸ Yesu zâk nanñâ ândeip oi lañ sâknam nep tuum âim sat lulu topñâ nângip.

⁹ Kut ñâi ñâi op nanjipñâ sât lulu a ambân zen kubikziñgi ândiândi kâtik ândim zâimambi.

¹⁰ Zâk tirik namâ galem a patâ oip. Melkasidek, zâk mârumñan Kembugât sinji nalem om kore okñangâm ândeip. Yesu zâkkât dâp ândibapkât Anutuñâ sâm pindip.

Katep zenğât nângânângâ yatâ mân ândibi.

¹¹ Zorat den donbep ziap. Oi zen kin-dapziñ kâmbâk ândiegât dâzânğobat, zorat nânğa yâmbâriap.

¹² Zen narâk kêrep sinji âlip nângâm gawe. Zorat op ko zen sinji âlibân lâmbatñâ a nâmbutñâ kwâkâm ziñgâne dâp opap. Ka zen sinji âlibân mân lâmbatse. Zen yatâ zo sinji âlipkât den mâtenâ kwâkâm ziñgâbigât dâp ue. Zen nalem kâtikñangât dâp buñâ. Zen nam nânegârâk ândie.

¹³ Nam nime, zen katep sânat. Yatâ zorânâ dap op den bonñâ zorat topñâ sâlâpkum nângâbi.

¹⁴ Nalem kâतिकñâ zo lâmbarâwe zengât sinji. Um nângânângâziñ muyagei âlipñâ sot bâliñâ nângâm kâsâpkume, zengât sinji.

6

Anutu birâñangâm um melânjmelân, zo mân taap.

¹ Zorat nen Kristogât den mâtenjâ zo birindâ zei den yâmbâtñâ zo târokwap sânat. Kembangât den top kwâkwatñâ zo birânat. Zo itâ. Um melânjmelân sot ândiândi sâñginjâ bon buñ zo birâbirân sot Anutu nângâm pâlâtân kwâkwat.

² Yesugât korân yatâ mo yatâ too sanjonziñgâziñgân sot bet kâugân pâpan sot mumuñan gâbâ zaatzaat sot narâk patin hâuñâ minat, zorat den.

³ Anutuñâ nângâningi den nâmbutñâ târokwatnâ.

⁴ A sinji âlip den mem umziñ pâi âsakñan âsagemap sot sumbemân gâbâ umgât gom sambe zorat den nângâm âkñâliwe sot Tirik Kaapum sot urâwe.

⁵ Oi Anutugât den zorat nângâne âlip oi narâk patâgât imbanjâ zo nângâm âkñâliwe.

⁶ A yatâ zo sinji âlip kândâtkom Anutugât nanñâ du poruyân kumbe yatâ upap. Zen yatâ utne a nâmbutñâ ziñâ Yesugât nângâm bâliñ kwapme. A yatâ zo dap op umziñ melân sinji âlibân ga gibi?

⁷ Zorat den sumbuñâ ñâi sa nângâne. Hân ñâi mapñâ âsâbân gâi hân sânduksâi a kârâm kâmitme zengât nalem muyagemap.

⁸ Ka hân zorenâk hibuk bâliñik muyagemap, zo bon buñangât Anutuñâ sâm bâliñ koi kârâpñâ simbap.

Kwik târârak kinkinjangât diñâ.

⁹ Bukurâpnâ, nâ den yatâ san, zo tâmbetagobigât buñâ. Zen sinji âlibân kubikkubik op âlip upigât yatâ nângâm san.

¹⁰ Anutu zâk gulip orot buñâ. Zen zâkkât opñâ arâpñâ betziñan mem buku otziñgâwe. Oi upme, zorat dap yatâ nelâmkubap? Buñâ.

¹¹ Zen itâ upigât otnigap. Zen aksik patâ sinji âlibân kâtigem sumbemân âibigât um bâbâlan op mambât ândine narâk âkâbap.

¹² Oi mân lorem sinji âlip a nângâm pâlâtân sot kâtigem ândim kut ñâi ñâi nenngât sinji sâip, zo galem upme, zo zengât mâtâp lânbi.

Sumbengât sinji kwatniñgipkât mân kenngât utnat.

¹³ Anutuñâ Abaram sinji den dukum patâ ñâigât mâtenjan sâm kâtigibat sâm kârurnâ zikñan kwap sâm kâtigeip.

¹⁴ Oi itâ sâip, “Nâ perâkñak mâsop mingiga kiurâpkâ lan kârâm ândibi.”

¹⁵ Oi Abaram zâk den zorat bonñâ muyagibapkât mambât âkonñâ buñâ ândim bon muyageip.

¹⁶ Anñâ a patâ ñâi zâkkât mâtenjan sâm kâtigem sâne sâm kwâkâkwâkân orot zo mân muyagibap.

¹⁷ Zorat Anutu zâk a sinji kwatziŋgi um zagât upegât umñandâ kâtigei sâip. Zorat topñâ muyagei sinji den zorât kwâkñan sâm kâtik den sâm târokwâip.

¹⁸ Anutu zâk sarâ buñâ. Den zagât sinji den sot sâm kâtik den zo kwânâŋgâzikâm neŋgâren tâmbetagoagoŋaŋgât sâi zâkkâren âiwen. Oi neŋgât sinji kut ñâi sâip, zo kâtigem minatkât yatâ oip.

¹⁹ Sinji kwatniŋgâwe, zorat bonñandâ ândiândiniŋaŋgât ândâniŋ kâtikñâ, zo muyap buñâ. Oi ândâniŋ zorâñâ tirik namin sâŋgum umñan tik pane ziap, zoren âi gâsum kâtigemap.

²⁰ Sâŋgumñan zo Yesuñâ kândom otniŋgâm bageip. Zâk Melkasidek zâk yatâ tirik namâ galem a op ândimapñâ yatâ oip.

7

Melkasidekât topñâ

¹ Melkasidek zâk Salem kamân zeŋgât a kutâ. Anutu u patâ, zâkkât tirik namâ galem a op ândeip. Abaramñâ a kutâ kâsarâpñâ zâŋgomñâ âburem gâi Melkasidekñâ mâtâbân muyagem mâsop miŋaŋgip.

² Oi Abaramñâ sikum meip, zo kâsâpkum bâzagârân gâbâ Melkasidek kânok pindip. Melkasidek zâkkât kutñâ niŋ denân itâ, “Târârakñâ a kutâ.” Salem a kutâ, zo niŋ denân itâ, “Lumbeñâ a kutâ.”

³ Melkasidek zâk ibâ mam zekât kutzikñâ Kembugât ekabân mân ziap, zorat topñâ mân nâŋgâmen. Zâk sâkurâp kutziñâ ekabân mân

ziap. Zâk âsaâsagin narâk ekabân mân ziap sot mumbapkât narâk ekabân mân ziap. Zâk Anutu nanjâ zâkkât dâp upapkât sâsân. Zorat narâk dâp tirik namâ galem a op ândeip.

Melkasidek zâk tirik namâ galem a nâmbutjâ ândiwe, zo walâziŋgip.

⁴ Zi nâŋgânek. Melkasidek zâk a zâizâinj nâi. Zâkñâ sâkunniñâ Abaram walip, zorat Abaram zâk sikum âlipñâ zo kâsâpkum bâzagârân gâbâ ma kânok zo pindip.

⁵ Bet Mose ândeip, zoren gâbâ Lewigât kiurâp nâmbutjâ zen tirik namâ galem upigât sâsânâ. Zen Abaramgât kiurâp nâmbutjâ torerâpziñâ zeŋgâren gâbâ sikum kut nâi nâi bâzagârân gâbâ ma kânok mem ândiwe. Zen zo yatâ upigât den nâi Mosegât gurumin den ekabân ziap.

⁶ Ka Melkasidek zâk zeŋgât kâmurân gâbâ mân muyageip. Zâk mârumñan ândeip. Oi zâk Abaramgâren gâbâ bâzagârân gâbâ kânok meip. Anutuñâ Abaram siŋgi den kwâkñanŋip. Abaram zâk a patâ oip. Melkasidek ko zâk a zâizâinj nâi op Abaram mâsop miñanŋip.

⁷ Zorat itâ nâŋgânek, “A zâizâinjandâ giginâ mâsop memap.” Den zo bonjâ. Zo nâinjâ dap op kwâimbâbap? Zorat op ko itâ nâŋgâmen. Melkasidekñâ Abaram walâm ândeip.

⁸ Narâk zi tirik namâ a buñ orotñandâ sikum bâzagârân gâbâ ma kânok mime. Ka narâk zoren ko Melkasidek zâk ândiândi kâtik ândibapkât sâsân, zâkñâ sikum Abaramgâren meip. Lewi mân âsageip, narâk zoren sâkunñâ Abaramñâ sikum kâsâpkum Melkasidek pindip.

⁹ Zorat op ko nâ zorat nânga itâ uap. Lewi, zâk bâzagârân gâbâ ma kânok memapnâ sâkunñâ Abarâm zâk sot Melkasidek sikum zo pindip.

¹⁰ Sâkunñâ Abaram mâtâbân gâi Melkasidek zâk sot kândianğâwet, narâk zoren Lewi zâk mân muyageip. Zorat itâ nângânat. Lewi zâk sâkunñanğâren gok, zorat op sikum kâsâpkum bâzagârân gabâ ma kânok Melkasidek pindip yatâ uap.

Tirik namâ galem a Lewigât kâmut, zengât nep zo mân dâp oip.

¹¹ Lewigât kiurâp, Aaronğât kâmut, ziñ tirik namâ galem upigât Mosenâ gurumin den ekabân sâm ziñgip. Lewigât kiurâpnâ zengâren tirik namâ galem urâwe, zo âlip oi sâi wangât bet tirik namâ galem a nâi Melkasidek yatâ muyagebap?

¹² Oi tirik namâ galem a kâmut sânginâ zo siriksâi a uñakñandâ galem upap. Yatâ oi sânginangât den kâtik zo siriksâi uñakñâ nâi muyagibap.

¹³ Anutuñâ a nâi Melkasidek yatâ upapkât sâip. Zâk Lewigât kâmurân mân muyageip. Zâk nâin gokñâ. Mârum zâkkât kâmut zo, zengâren gâbâ nâinâ tirik namin nep mân tuubigât sâip.

¹⁴ Kembuniñâ Yesu, zâk Yudagat kiurâp zengâren gâbâ muyageip, zo nângen. Oi kâmut zo, zen tirik namâ galem upigât Mosenâ den mân sâip.

¹⁵ Oi zorat topñâ itâ muyagiap. Tirik namâ galem a nâi Melkasidek, zâkkât dâp muyagibapkât sâsân.

16 A zo ândiândi kâtikkât imbanjan tirik namâ galem op ândeipnâ ândiap. Zo sâkunzinanğât den kâtik zeip, zorat dâbân bunâ.

17 Oi zâkkât den Kembunâ itâ sâm muyagei Kembangât ekabân ziap,
 “Gâ Melkasidek zâk yatâ tirik namâ galem a ândim zâimâmban.”

Yesu zâk târotâro bonnanğât naknâ.

18 Gurumin den sânginâ mârur zeip, zo lolot sot bon bunâ oipkât birâbirân.

19 (Den kâtik zorânâ kut nâi mân kubiknanğip.)
 Oi zorat hâunâ Kembunâ mâtâp âlipnâ muyagei zorân diiniği Anutu âlip mâte oknanğâmen.

20 Unaknâ muyageip, zo sâm kâtik den bunj mân muyageip.

21 Sânginâ, zen sâm kâtik den bunâ tirik namâ galem a urâwe. Unaknâ zi ko den kâtik kwâknan namâ galem a op ândeip. Zâkkât den kâtik Kembangât ekabân itâ kulemgune ziap,
 “Kembunâ den sâm kâtigeip, zo mân birâbap. Zâk itâ sâip, ‘Gâ tirik namâ galem a op ândim zâimâmban, kâtiknâ.’ ”

22 Yatâ opnâ topnâ itâ nânğânat. Yesunâ târotâro bonnâ muyageip.

23 Tirik namâ galem a sânginâ, zen ko donbep, zinzin kâtik bunâ. Zen ândim momarâwe.

24 Unaknâ, zâk ko ândiândi kâtik ândibapkât tirik namâ galem nep zo tuugipkât zem zâimâmbap.

25 Zorat narâk dâp a Anutu mâte oknanğânâmem Yesugâren gâindâ âlip betnijan mem

tânnângomap. Zâk ândiândi kâtik ândiapkât âsâbân zeŋgât op Anutugâren ninâu sâmap.

Yesu zâk tirik namâ galem a bonjâ.

²⁶ Tirik namâ galem a patâ, zâk hâlâlu sot tosa buŋ, salekŋâ, bâliŋ mâme a zen yatâ mân op ândiândiŋ. Oi zâim hân sot sumbem walâm patâ op ândiap. Yatâ zorâŋ neŋgât op Anutu mâteŋan kin ândei dâp uap.

²⁷ Zâk tirik namâ galem a sâŋŋiŋâ yatâ bujâ. Sâŋŋiŋâ, zen sirâmŋâ sirâmŋâ ziiŋâ bâliŋaŋgât opŋâ Kembangât siŋi naleme omarâwe. Omŋâ bet a ambân zeŋgât op omarâwe. Kristo ko neŋgât op sâp kânok Kembangât siŋi sâm ândiândiŋâ pâi âkip.

²⁸ Mosegât den kâtik ekabân a yenjâ, umziŋ lolotŋâ, zen tirik namâ galem a patâ ândibigât den ziap. Bet ko Anutuŋâ nanjâ tirik namâ galem a patâ op târârak sot hâlâlu op ândim zâimâmbapkât gâsum sâlâpkum sâm kâtigeip.

8

Yesu zâk u sumbemân tirik namin nep tuumap.

¹ Den zorat keetŋâ itâ. Tirik namâ galem a patâniŋâ ândiap. Zâk u sumbemân, imbaŋâ mariŋâ, zâkkât âsan bongen zariŋ.

² Zâk hâlâlu namâ bonjâ zorat galem a pata ândiap. Namâ zo aŋâ bujâ, Kembu zikŋak muyageip.

³ Hânân tirik namâ galem a patâ zen Kembangât sii naleme umbigât sâm ziŋgip. Zorat tirik namâ

galem a patâniñâ Yesu, zâk dâp op Kembangât sinji kut nâi pâmabpât sâsân.

⁴ (Hânân den kâtik ziap, zorat dâp Kembangât sinji naleu uun ândie.) Oi Yesu zâk hânân ândim sâi namâ galem a patâ mân ândibap.

⁵ Hânân a zen nepziñâ tirik namâ yenñâ sot dâp zoren upme. Bonñâ ko sumbemân taap. Mose, zâk hâmbâ silep tuubam oi Kembunâ itâ sâm dukuip, “Nângat. Dâp bâkñan tirâpgowan, zo yatigâk silep mot zo tuuban.”

Târotâro unakñangât den.

⁶ Kristonâ târotâro bonñâ muyageip, zorân sângiñâ wâlap. Zo yatigâk tirik namin nep tuumap, zorân sângiñâ wâlap. Târotâro unakñan kut nâi nâi Anutuñâ nenğât sinji sâip, zorân sângiñâ wâlap.

⁷ Mârum târotâro sângiñâ zeip, zorân bon oi sâi bet nâi muyagibapât diñâ mân âsagebap.

⁸ Anutu zâk a zenğât nângi mân dâp oi itâ sâip, “Gâtâm narâk nâin Isirae a kâmut sot Yuda a kâmut, zen sot târotâro unakñâ nâi muyagibat.

⁹ Mârum sâkurâpziñâ Aigita hânân gâbâ diizingâm gam bitziñan gâsum zen sot târotâro orâwan. Târotâro unakñâ ko târotâro sângiñâ zo yatâ bunâ. Mârumñan târotâro zo mân lune nâ kândâtzângowan.”

¹⁰ Oi Kembunâ itâ târokwap sâip.

“Bet Isirae a zen sot târotâro upat, zo ko itâ. Nâ den kâtiknâ umziñan pa geibap. Oi umziñ kâligen kulemgua zimbap. Oi nâ zenğât

Anutu ândibat. Oi zen kâmut gakârâpnâ ândibi.

¹¹ Oi a nâinâ a bukujâ mo torenjâ itâ mân sâm kwâkâm pindâbap, ‘Hâiyop, gâ Kembangât topnâ nângâ.’ Bujâ. Zen giginâ sot zâizâin pisuk topnâ nângâm kwâtâtibi.

¹² Itâgât topnâ nângâm kwâtâtibi. Nâ tosazin birâbat. Bâlinâzinjaŋgât dum mân nângâbat.”

¹³ Oi Kembu zâk târotâro uŋakŋaŋgât den sâmjâ mârûm zeip, zorat sâŋginâ sâm birip. Oi kut nâi sâŋginâ upam uap, zo mân zimbapkât sâsâŋ.

9

Mârûm Kembu mâte okŋaŋgâwe, zo yennâ.

¹ Târotâro sâŋginan Kembu mâte okŋaŋgâbigât mâtâp zeip. Oi zorat Kembangât hâmbâ silepnâ hânân zeip.

² Silep zo itâ tuuwe. Umjâ nâi mâteyâk hâlâlu namâ sâwe. Zoren kârâp sisiŋ zo kirip. Oi zoren tâtatnâ nâi tâip. Zorat kwâkŋan Kembangât sinji nalem hâlâlu sâsâŋ, zo tâip.

³ Umjâ nâi sâŋgumjâ kom mânâŋgâtne zeip. Zo hâlâlu kâtiknâ sâne zeip.

⁴ Zoren kâbak hitom âlip uujâ goide kâtnâ tuutuuj, zo tâip. Oi târotârogât ombonâ naknâ tuutuuj, zo sâkŋan goidenâ kâpine tâip. Oi Aarongât tân kâm takâm âiyagip, zo sot âmaŋ goide kâtnâ tuutuuj, zorat umŋan nalem kutnâ Mana, zo zeip. Oi târotârogât gurumin den kârân kulengoip, zo zeip. Kut nâi nâi zo ombon umŋan ziwe.

⁵ Ombonj kwâkņan sumbem a dâpņâ zagât abâtzikņandâ ombonj kwâkņan pam kirâwet. Osetzikņan tosaziņ buņ upapkât namâ galem aņâ bâu gilâm lokimarâwe. Ziren kut ņâi ņâi zorat den kârep mân sâbat.

⁶ Kut ņâi ņâi zo kubikne zei namâ umņâ mâteyâk zoren tirik namâ galem a zen âsâbânj zâim nepziņ tuumarâwe.

⁷ Ka namâ umņâ ņâi zoren tirik namâ galem a patâ zâk zikņik kendon patâ ņâigât umņan sâp kânok zâimâip. Oi gilâm buņ mân âimâip. Bâu gilâm sorâk âim zikņâ sot a ambân zengât tosgât lokimâip. Mân nâņgâm tosa muyagiwe, zo buņ upapkât yatâ opmâip.

⁸ Zorat topņâ Tirik Kaapumņâ itâ tirâpnâņguap. Tirik namâ galem a ziņ umņâ mâteyâk zoren zâim nep tuum ândiwe. Narâk zoren umņâ ņâi hâlâlu kâtik sâme, zorat bagibagiņaņgât mâtâp mân âsageip.

⁹ (Den san zi den sumbuņâ. Narâk zi topņâ nâņgâbigât san.) Hâmbâ silebân nalem sot zuu uuņâ, zorâņ dap op a ziņ Anutu mâte okņaņgâwe, zengât umziņ salekkobap?

¹⁰ Zo sâkkârâk den kâtik. Nalem sot toogât sot sâk saņgon zorat den zeip, zo yatâ. Zo zinzin kâtik mân sâsâņâ. Bonņâ muyagei zo birâbirâņ.

Kristo zâk tirik namâ nep bonņâ tuugip.

¹¹ Kristoņâ ko kut ņâi ņâi bonņâ muyagibap sâsâņâ. Zorat zâkņâ tirik namâ galem a patâ muyageip. Oi hâmbâ silep tobat ņâi, bonņâ, betņâ mân tuutuun, hânân mân ziap, zoren bageip.

12 Zâk noniņ makau zeņgât gilâm sot buņâ. Zikņâ gilâmņâ hâlâlu namin sâp kânok bagei gilâmņandâ sâņgâniņ meip. Sâņgâniņ meipkât zâkkât siņgi urâwengât zâkkât siņgi op zâimânat.

13 Noniņ makau zeņgât gilâm, zorâņ a sâkziņ salekkubapkât aam sâkziņan pane hâlâlu minziņgi Kembu mâte okņangâmarâwe. Makau kârâbân sem simbup oip, zorat kâuņâ zorâņ sâkziņan saņgori Kembu mâte okņangâmarâwe.

14 Kaapumņâ ândeipņâ ândiap sot ândibap, zâk Kristo mam okņangi zâkņâ um sâkņâ salek op Anutugât siņgi sâm ândiândiņâ biri gilâmņâ geip. Oi Kristoņâ gilâmņandâ umniņ saņgorip. Nen orot mâmeniņ gukupitņandâ tuugindâ umniņ sumunkoip, zo Kristoņâ saņgori salekkoip. Gilâmņâ umniņ saņgori Anutu, ândiândi mariņâ, zâkkât kore mâman a ambân urâwen.

Kristogât gilâmņandâ kut ñâi ñâi sâņgân meip.

15 Zorat Kristo zâk târotâro uņakņangât nakņâ oip. Târotâro sâņgiņan ândim tosa muyagiwe, zo buņ upapkât moip. Oi zorat zâkkât siņgi a zen bet sâwât, ândiândi kâtik zeņgât siņgi sâip, zo âlip mimbi.

16 Bet sâwâtkât mâtâp itâ ziap. Mariņandâ moi ko galem upme.

17 Wâgân ândei bet sâwât den sâsâņ zo yen zimbap. Moi ko den zorat bonņâ muyagibap.

18 Zorat târotâro sâņgiņâ zo gilâm buņ mân muyageip.

19 Mose zâk den kâtigân den top top mindu-minduyân a dâzâņgom naņgâm makau sot noniņ gilâm too sot mâpotņâ râma sâmotņandâ zoren

saam zorânâ gilâmân kwândenâ Kembangât ekap sot a ambân aksik patâ kwititapkoip.

²⁰ Zâknâ itâ dâzânngoip, “Anutuñâ târotâronâ sâm kâtigem zingip, zorat gilâm zi.”

²¹ Yatigâk hâmbâ silep sot âman mot gilâmñâ kwititapkoip sanjonzingip.

²² Zorat den kâtikñan sâsânangât kut nâi nâi âsik sanjon nannganangân sot gilâm bun, zorân tosa guligulipkuñ mân ziap.

Kristo zâk sângânniñ mei dâp oip.

²³ Sumbemân kut nâi nâi bonñâ ziap. Oi zorat dâp hânân gilâm yenñandâ kut nâi nâi sanjonbapkât sâsânâ. Uren bonñâ ko Yesu zikñâ sângânñâ patâ sanjonbapkât mâtâpñâ muyageip.

²⁴ Zorat opñâ Kristo zâk tirik namâ hânân, betñâ tuutuun, u bonñâ zorat dâp, zoren mân bageip. Zâk u sumbemân tirik namâ bonñâ, zoren bageip. Oi zoren Anutu mâteñan ândim niñangât op nep tuumap.

²⁵ Tirik namâ galem a zen kendon dâp noniñ makau kom gilâm mem zâime. Kristo zâk zo yatâ mân oip. Zâknâ sâp kânok um sâknâ zo Kembangât sîngi sâm zâi pâip.

²⁶ Kristo zâk tirik namâ galem a nâmbutñâ zo yatâ opmâip sâi hân muyageibân gâbâ sâknam nânngâm gâbap. Zâk yatâ mân opñâ narâk murukñan zi suupniñ mem tosanîñ gulipkubapkât muyageip.

²⁷ Anâ kânok munatkât sâm niñgip. Oi zorat kwâkñan dinniñâ sâm kwâkâbapkât sâsânâ.

²⁸ Oi Kristo zâk yatik a donbep nenngât tosanâ kwâkñan zari sâp kânok moipñâ dum ga bâliñâ

sanjonbap, zo buñâ. Zâk gâbapkât um bâbâlan op mambât ândimen, nen miniñgâbapkât gâbap.

10

Mosegât den kâtik zo bonñangât dâpñâ.

¹ Den kâtik Mosenâ sâm muyageip, zo bonñâ bet muyagibap, zorat mân sâip. Buñâ. Zorat dâp hânân muyageip, zorat op sâip. Zo bonñâ buñâ. Zorat op ko tirik namâ galem a, zen den kâtik zo lum kendonñâ kendonñâ Kembugât siñgi nalem om ka om gane ma Anutu mâte okñangâme. Zen âlip mân um hâlâlu minziñgâmap.

² Yata oi sâi Kembugât siñgi kut ñâi ñâi uunâ, zo buñ opap. Zoren Anutu mâte okñangâme, zenğât tosa buñ oi sâi tosaziñangât nângâ kwâkâ dum mân upe.

³ Kembugât siñgi uunâ, zo kendonñâ kendonñâ muyagei tosaziñangât nângâme.

⁴ Noniñ makau gilâmñâ, zorân dap op tosaziñ gulipkubap? Zo buñâ.

⁵ Zorat Kristonñâ hânân gibam Ibâgâren den itâ sâip,

“Kut ñâi ñâi gâgât siñgi ume, zorat mân otgimap.

Sâk ko muyagem nigat.

⁶ A ziñ umziñ mân kubikangâm zuu kâmbâk, zo kâmbukñâ uunâ sot bâliñangât tosa buñ upapkât kut ñâi utnetâ gâ zorat nângâna mân dâp uap.

⁷ Zo nângâm itâ sâwan, ‘O Anutu, sâtkâ lubam gewan. Kembugât ekabân nâgât den kulemguwe, zorat dâp muyagenibap.’ ”

⁸ Den itâ sâip, zo ziap, “Kembu, gâgât siñgi nalem uunâ sot zuu kâmbâk bâliñangât tosa

buñ upapkât pâpan, zorat mân otgimap. Zorat âkongimap.”

⁹ Oi den nâi itâ târokwap sâip. “O Anutu, gâgât den lubam gewan.” Yatâ sâmnâ kut nâi sânġinjâ kâbaknem uñaknâ nâi kwânânġip.

¹⁰ Zorat Anutugât dengât opnâ Yesu Kristo sâkñandâ suupniñ mei um salek urâwen. Zo sâp kânok oip, zorat zinziñ kâtiknâ ziap.

Yesu zâk neñġât suup meip.

¹¹ Tirik namâ galem a, zen sirâmñâ sirâmñâ nepziñ tuum Kembugât sinġi nalem om ka om op ândime. Oi zo tosa âlip mân gulipkumap.

¹² Kristonâ bâliñġât suup sâp kânok mei âki u Anutugât âsan bongen zariñ, ândiap.

¹³ Oi zâk zoren kâsarâpnâ kiñġât kombân upigât mambât ândiap.

¹⁴ Um hâlâlu orotnġât mâtâp ândimen, neñġât umniñ sâp kânok memñâ kubikku-bikniñġât nep tuum nañġip.

¹⁵ Oi Tirik Kaapumñâ den sapsun niñġâmap. Den itâ sâi ziap,

¹⁶ “Kembuñâ den sap, zo itâ, ‘Nâ dinnâ kâtiknâ umziñan pa geibap. Oi umziñan kulemgua zimbap.’”

¹⁷ Oi den nâi itâ târokwâip, “Nâ tosaziñ birâbat. Bâliñâziñġât dum mân nânġâbat.”

¹⁸ Tosaniñ buñ oi zorat Kembugât sinġi noniñ makau kom uunâ zo buñ upap.

Sarânâ buñ Anutu mâte okñġânânat.

¹⁹ Bukurâp, Yesu zâk gilâmñandâ mâtâp mem niñgipkât nen hâlâlu namin zâinam umniñ bâbâlan̄ uap. Yesugât op tirik namâ umñâ ñâi, hâlâlu kâtik sâme, zoren âlip baginat.

²⁰ Yesu zâk zorat mâtâp uñak, zo muyageniñgip. Zâk zikñak ândiândiñ uñakñâ muyagem niñgip. Zâk sân̄gum kom mânâmânâñgât zo walâm umñâ ñâi, zorat hâlâlu kâtik sâme, zoren bageip.

²¹ Zâkñâ Anutugât tirik namâ bonñâ zorat galem a ândiap.

²² Zorat nen nân̄gâm pâlâtân̄ kwâkñan̄gâm um hâlâlu sot um bâbâlan̄ op mâte okñan̄gânat. Zo umniñâ tosanâ sumunkoip, zo gilâmñandâ san̄gori salekkoi sâkniñâ too salekñâ san̄gori mâte okñan̄gânat.

²³ Oi sâi kâtikkâtigiñandâ kut ñâi siñgi kwatniñgipkât siñgi den zorik mem ândim kâtiginat.

²⁴ Oi galem oran̄gâm buku orot nep sot nep âlipkât esapagom kin nep tuunat.

²⁵ Oi a nâmbutñâ siñgi âlipkât minduminduyân mân game, nen yatâ mân op zâimânat. Narâk patâ mâte otñiñgap. Zo yatâ nân̄gâm kâtigemñâ tânagom kinat.

Bâliñan̄gât nân̄gâm bâbâlan̄ orot, zorat den.

²⁶ Nen den bonñandâ umniñan̄ âsagei bâliñâ bâbâlan̄ak oindâ zorat nâiñâ suup mei gulipkubap? Buñâ. Yatâ mân ziap.

²⁷ Zo ko zo yatâ oindâ sâi ko hâuñâ yâmbâtñâ sot kârâp patâ zorân̄ mambâtñiñgâm zembap. Kârâp zorân̄â Kembugât siñgi a kâsarâpziñ zo ziñgesibap.

²⁸ A n̄aiñâ Mosegât gurumin den zo n̄angâm kumbap, zo ko a zagât mo karâmbut, ziñâ tosanâ sâmbuyagine a ambân ziñâ a zo tosanangât kune mumbap. Zo yatâ upme. Mân birâbigât sâsân.

²⁹ Oi a n̄ai, zâk Anutugât nannâ mem ge kwâkwat okñangâbap, zâk hâuñâ mimbap. Târotâro unakñangât gilâm zorat n̄angi yennâ opmap, zâk hâuñâ patâ mimbap. Oi n̄ai zâk buku orot mariñâ, Kembugât Kaapum sâmbâliñ kwâpap, zâk hâuñâ walâwalân mimbap sâmen.

³⁰ Anutugât topñâ n̄angâmen. Zâkñâ den mâtâp n̄ai itâ sâi ziap,

“Tosagât hâuñâ ziñgâziñgân, zo n̄agât nep.
Hâuñâ mâkâmâkân, zo n̄añâ upat.”

Oi Kembugât den n̄ai itâ ziap,
“Kembu nâ arâpñangât den sâmbkwâkâbat.”

³¹ Zorat itâ n̄angânâ, “Anutu ândiândiñ, zâkkât bikñan âiâiñ, zo yâmbâtñâ.”

Singi âlip mem birâ mân utnat.

³² Zen mârum kut n̄ai opmarâwe, zo n̄angâbi. Narâk zoren singi âlip gâi umziñâ han̄sâi sâknam kwâkñan ândim sâknam nep tuum kâtigiwe.

³³ Narâk n̄ain nâmbutñâ zen a mâteziñan diiziñgâm mem n̄ai n̄ai otziñgâm sâknam ziñgâm sâmbâliñ kwatziñgâwe. Oi zengâren gâbâ nâmbutñâ zen bukurâpziñâ yatâ otziñgâne sâknam ârândân n̄angâwe.

³⁴ Zen bukurâpziñâ tâk namin zâine zengât op umbâlâ urâwe. Oi kât sikum betziñan mine sikum bonñâ zinziñâ kâtik zo nengât singi sumbemân pâi ziap sâmb, n̄angâne âlip oip.

³⁵ Oi um bâbâlaŋ op kâtigem ândim zâkkâren sângân patâ mimbi.

³⁶ Zorat zen kâtigem Anutugât den lum ândim, Anutu zâk kut nâi sinġi kwatziŋġip, zorat bonġâ mimbi.

³⁷ Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Zorat narâknâ pânġânok ziap. zo âki gâbapkât sâsânâ, zo mân tap nângâm kek gâbap.”

³⁸ Oi den nâi itâ ziap, “A âlipnandâ nângâm pâlâtângât op ândiândi mimbi. Ka a zen loribi oi ko zengât nânga mân dâp upap.”

³⁹ Nen ko lozem tâmbetagoagoŋan âiâiŋ, zorat sinġi buŋâ. Nen nângâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋġindâ um dâpnîŋ hâlâlu zimbap, zorat sinġi.

11

Nângâm pâlâtângât den.

¹ Kut nâi sinġi kwatziŋġip, zorat nângâm um bâbâlaŋ op mambât ândiândiŋ, zorânâ nângâm pâlâtâŋ uap. Kut nâi nâi mân igiknâ umġâ anġân kârâm mem ândiândiŋ, zorânâ nângâm pâlâtâŋ uap.

² Kembugât sinġi a sângiŋâ, zen nângâm pâlâtâŋziŋoot ândine Anutuŋâ ziŋġiri âlip oip.

³ Hân sumbem zo Anutugât sâtkât muyageip. Zo nângâm pâlâtâŋ sot ândim nângâm kwâtâtimen. Kut nâi nâi igiknâ, zo mân igikŋan gâbâ muyageip.

Abe sot Enoko sot Noa, zengât den.

⁴ Abenâ Kembu nângâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋġâm ândim Anutugât sinġi râma kom oi sei Anutuŋâ

egi âlip oip. Âtânâ Kain ko nalem Kembangât sinji om pâi Anutuñâ birip. Abe zâk nângâm pâlatânñangât Anutuñâ egi a âlipñâ oi nalem zâkkât sinji oip, zo mem Abegât a târârakñâ sâip. Abe zâk nângâm pâlatânñoot ândeipkât nânga mumuñandâ mâtâp âlipñâ tirâpnângoi ziap.

⁵ Henok zâk Kembu nângâm pâlatân kwâkñangâm ândeip. Zorat mumuñan mân âibapkât Anutuñâ gwâlâ mem zari a ziñ kâruwe. Oi mân mem zarip, narâk zoren Anutuñâ Henokât topñâ itâ sâm muyageip, “Henok eksa âlip uap.”

⁶ Mân nângâm pâlatân kwâkñangâm ândeindâ Anutuñâ niñgiri âlip orot, zo mân taap. Nâi zâk Anutu mâte okñangâbap, zâk kândom itâ nângâbap, “Anutu ândiap. Oi Anutu mâte okñangâm konsâm ândibi, zen bonñâ muyagem ziñgâbap.”

⁷ Noa zâk Kembu nângâm pâlatân kwâkñangâm ândeipkât kut ñâi bet âsagibap, zorat Anutuñâ den kânñan dukui. Dukui Noañâ hurat kwâkñangâm zikñâ sot ambâ murarâpñâ gwâlâ ândibigât wañgâ tuugip. Yatâ oi a nâmbutñâ, bâliñ mame a zeñgât topziñ muyageip. Oi Kembu nângâm pâlatân kwâkñangâm ândeipkât tosa bun orot, zorat bonñâ meip.

Abaram.

⁸ Abaram zâk Kembu nângâm pâlatân kwâkñangâm ândeipkât hânñâ birâm ñâi galem upapkât diñâ muyagei lugip. Oi hân zorat mo zorat sâip, zo mân nângâm sât lulu op lum arip.

9 Kembu nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândeipkât hân sinġi kwâkņangip, zoren âimņâ kwande ândeip. Zoren ândim hâmbâ silebân tâtat mâme oip. Hân zo Isaka sot Yakobo, zekât ârândân sinġi kwatzikip. Oi zet zo yatik urâwet.

10 Abaram zâk kamân nâi zinziņ kâtikņâ Anutuņâ muyageip, zorat nângânângâyâk ândeip.

11 Sera, zâk zo yatik Kembu nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândimņâ ambân sombâ ândim imbaņâ muyagem kâmbonâ oip. Kiungât sinġi kwâkņangip, zâkkât diņangât nângi bon oip.

12 Zorat a sombâ op imbaņâ buņ oi zâkkâren gâbâ kiun doņbep muyagiwe. Kiurâp zo sumbemân sângelak tap arie, teņgâziņ zorat dâp oip. Oi saru sâtņan sak ziap, zo anâ mân sâlâsâlâpkun, zorat dâp muyagiwe.

13 A zo, ziņâ Kembu nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândim mom naņgâwe. Kut nâi nâi sinġi kwatziņip, zorat bonņâ mân memņâ âkņan ândi zei ekņâ mâpâsem ândiwe. Yatâ opņâ topziņâ itâ nângâwe, “Nen hânân yen kwande ândien.”

14 Den yatâ sâm hân kâuk nâi muyaginam nângâm ândiwe.

15 Oi ziiņâ mirâ kamân kândâtkuwe, zorat nângâ kwâkâ mân urâwe. Zorat otziņgi sâi âburinâ sâm âlip âburibe.

16 Zen mirâ kamân nâigât âkņâle urâwe. Mirâ kamân âlipņâ nâi sumbemân ziap, zorat âkņâliwe. Yatâ urâwe, zorat op Anutuņâ, zâk zeņgât Anutu, zâkkât yatâ sâindâ nângi mân bâliņ opmap. Wangât Anutu, zâk zikņak kamân patâ nâi

muyagem zenġât sinġi sâip, zorat.

Isaka sot Yakobo.

¹⁷ Abaram zâk Anutuñâ mâsiki nângâm pâlâtân kwâkñanġâm ândeipkât nanñâ Isaka Kembangât sinġi sâm kumbam oip. Abaram zâk sinġi den memñâ nan kânok zo buñ upapkât Anutugât sâtnâ lugip.

¹⁸ Anutuñâ mârum Abaram itâ sâm dukuip, “Isakagâren gâbâ kiurâpkâ âsagem lanġ kârâm ândibi.”

¹⁹ Abaramñâ itâ sâm nanñâ kumbam oip, “Anutu zâk a mumuñan gâbâ mângiziñgâbapkât imbanñâ zemñanġap.” Yatâ sâipkât nanñâ mu-muñan gâbâ yatâ mâburem pindip.

²⁰ Isaka zâk Anutu nângâm pâlâtân kwâkñanġâm ândimñâ imbanñâ mem Yakobo sot Esau mâsop minzikâm kut ñâi bet muyagibap, zorat den kânñan dâzâkoip.

²¹ Yakobo zâk yatik Kembu nângâm pâlâtân kwâkñanġâm ândeipkât mumbam op Yosepe nanzatñâ mâsop minzikip. Zâk tânñâ gâsum pindiñsâm tap Anutu mâtâsemñâ mâsop minzikip.

²² Yosepe zâk Kembu nângâm pâlâtân kwâkñanġâm ândeipkât mumbapkât narâkñâ mâte oi Isirae a zen bet Aigita hân birâm âibi, zorat nângâmñâ sinġitñâ mem âibigât den kânñan dâzânġoip.

Mose sot Yosua.

²³ Mose muyagei ibâ mamñâ zet Kembu nângâm pâlâtân kwâkñanġâm ândiwetkât egitâ

âlip oi a kutâgât den zorat mân kenġât op kâin karâmbut katep tik pâitâ zeip.

24 Mose zâk lâmbatġâ Kembu nâġġâm pâlâtân kwâkġaġġâm ândeipkât a kutâ Parao bâratġaġġât nanġaġġâren siġi sânat sâne kwâkâziġġip.

25 Zâk Anutugât a ambân gakârâp zen sot umbâlâ sot sâknam nâġġâbapkât sâlâpagoip. Zâk Aigitâ a osetziġan ândim narâk paġkânok um sâkkât âkġâle bâliġâ zo lum sâtâre upapkât nâġġi mân dâp oip.

26 Oi Aigitâ hânân ġâbâ kât sikum zorat nâġġi ġiġiġ oip. Oi Kembuġâ a bâliġan ġâbâ mâkâniġġâbapkât sâsân, zâk yatik sâknam nâġġâm ândibapkât nâġġi bon oip. Zo ġâtâm sâġġân mimbapkât yatâ nâġġâm oip.

27 Zâk Kembu nâġġâm pâlâtân kwâkġaġġâm ândeipkât a kutâ kukġâ zorat kenġât mân op Aigita hân birip. Oi Anutu mân igikġâ, zo senġâ ekġâ yatâ zâkkâren pâlâtân oip.

28 Mose zâk Kembu nâġġâm pâlâtân kwâkġaġġâm ândeipkât sâi sumbem a kâwaliġoot zâk mân zâġġobapkât Pasowa kendonân râma kom gaam ġilâmġandâ mirâ hâġġiyân saġġorâwe. Sumbem a kâwaliġoot zorân murarâpziġ, kâdom kâtep, zo tâmbetzâġġobam ga ekġâ walâziġġip.

29 Oi Isirae a zen Kembu nâġġâm pâlâtân kwâkġaġġâm ândiwegât saru kuriġan mâtâp âsagei lân âiwe. Aigitâ a ziġ yatâ utnâ sâne saruġâ ġwâkâziġġip.

30 Isirae a zen Kembu nâġġâm pâlâtân kwâkġaġġâm ândiwegât Yeriko kamânân paġ

patâ kirip, zo haamgum âinetâ sirâm nâmburân zagât âki amun̄ gei giligâlaksâip.

³¹ Mâtâp ambân Rahaba, zâk Kembangâren nângâm pâlâtân̄ kwâkņangâm ândeipkât Isirae a hân ek mânângârâwet, zet buku otzikip. Yatâ oipkât den kwâkâ a zen sot mân kuwe.

Kembangât a nâmbutņâ, zengât den.

³² Den kêrep mân târokwap sâbat. Gideon, Barak, Simson, Yepita, Dawidi sot Samue sot Propete a nâmbutņâ zengât den sâm arindâ sâi kêrep opap.

³³ Zen aksik Kambu nângâm pâlâtân̄ kwâkņangâm ândiwegât a kâmut patâ mem ge kwatziņgâwe. Kubikkubik nep tuum birañawe. Kut ñâi ñâi siņgi kwatziņgip, zorat bonņâ miwe. Zuu kâtik Laion̄ lâuziņ doonjuwe.

³⁴ Kârâp kâligen zâmbane Anutun̄â mem sândukņan kwatziņgip. An̄â sâun̄â kârâziņgânâ sâne kâtigem ândiwe. Lolot ândiwen̄â imban̄â mem ândiwe. Kâmbamân a kâwaliziņoot ândiwe. Hân torengeņ kâsaziņ zângom moliziņgâm ândiwe.

³⁵ Ambân nâmbut zengât narâpziņâ mumun̄an gâbâ zaatne galem otziņgâwe. A nâmbutņâ a ziņ sâknam kwatziņgâm mem ñâi ñâi otziņgâwe. Oi siņgi âlip birâne mân zângonat sâne ândiândi kâtikņan zaatpigât nângâm den zo birâwe.

³⁶ A nâmbutņâ a ziņ den bâliņ top top sâm dâzângom lapitziņgâwe. Oi nâmbutņâ kin bitziņ saam tâk namin zâmbarâwe.

³⁷ Nâmbutņâ kâtņâ zângowe. Nâmbutņâ nak gaañâ gaaziņgâwe. Nâmbutņâ kâmbamņâ zângom

gânduziņ mănângârâwe. Nâmbutņâ kanpitâ ândim noniņ râma sâkņâ akum ândiwe. Mandu yatâ op sâknam kwâkņan ândiwe.

³⁸ Hân a nâmbutņâ ândiwe, zengât dâp mân ândiwe. Zen a âlipņâ. Zen mirâ kamân kâtikņan sot barâ kâtikņan ândiwe. Kât kiyân sot hân mâtâpņan ândiwe.

³⁹ Zo zen aksik Anutu nângâm pâlâtâņ kwâkņanğawegât Anutuņâ zingiri âlip oip. Oi kut ñai siņgi kwatziņgip, zorat bonņâ mân muyagiwe.

⁴⁰ Topņâ itâgât. Anutu zâk nenğaren kut ñai zâizâiņ pâmbapkât nâņgi zeip. Zorat nen buņan ândiândi âlip ândibigât mân nângâziņgip.

12

Yesu zâk kândom otniņgipkât zâk wâratkum kâtiginat.

¹ A sâņgiņâ kâmut patâ yatâ zorâņ haamnângom niņgit tegât kut ñai yâmbât sot bâliņanğât tâkņâ kâpinângomap, zo mânângât birânat. Oi mâtâp tirâpnângowe, zorik âkonņâ buņ sârârâk kârâm âim kikerân takânat.

² Oi Yesu, nângâm pâlâtâņgât mariņâ sot bon muyamuyage, zâkkâren sen kwap ândinat. Zâk sâtâre muyagibapkât sâsâņâ, zorat nângâm poru nagân sâknam nângâm moip. Oi zorat aņun kwâkņan zari nâņgi yenņâ oip. Yatâ opņâ Anutu, imbaņâ mariņâ, zâkkât âsan bongen zarip, ândiap.

³ Bâliņ mâme zen kâsa okņanğâm mem ñai ñai okņanğâne nângâm tâtâlim kâtigeip. Zen ko

umziņ loribegât zâkkât nâņgâmņâ âkonņâ buņ kâtigibi.

Anutuņâ kubikņiņgâmap, zorat den.

⁴ Zen bâliņandâ lotņan kwatziņgâbâ sâi kâtigem um sâkziņ kubikaņgâm kinkin, zo yatâ op ândiwe. Ka bâliņandâ kâtigem tâmbetzâņgobat sâi ko dap upi?

⁵ Anutuņâ narâpņâ zâņgonsâm itâ sâip. Den zo nelâmzâņguap? Den zo itâ sâip, “Nannâ, Kembuņâ kubikgigi nâņgâna mân gigiņâ upap. Kubikgigi umgâ mân loribap.

⁶ Anutu zâk a umņâ gâsuziņgâm zeņgât narâpnâ sâmap, zen zâņgom kubikziņgâmap.”

⁷ Zorat op ko Kembuņâ kubikziņgâbam sâi mân keņgât upi. Anutu zâk ziņgiri nan bârarâp utne yatâ otziņgâmap. Zeņgâren ibârâpziņandâ yatik narâpziņ kubikziņgâme.

⁸ Anutuņâ zen kubikziņgâmap. Mân kubikziņgi sâi ko laņan gâbâ âsagiwe sâbem.

⁹ Oi ηâi sâbâ. Hânân ibârâpņiņ zen nâņgom kubikņiņgâne dinziņâ lum hurat kwatziņgâmen. Oi sumbem mariņâ, um dâpņiņaņgât Ibâ, zâk yatik hurat kwâkņaņgâm ândeindâ dâp upap. Yatâ op ândim, ândim kwâtâtinat.

¹⁰ Hânân ibârâpņiņ ziņ narâk pârķânok âkņâleziņâ dâp nâņgom kubikņiņgâme. Sumbem Ibâniņandâ ko âlip op ândinat kât kubikņiņgâmap. Zikņâ hâlâlu ândiândiyân târokwatnatkât opmap.

¹¹ Kubikkubik muyagibap dâp, zo nâņgindâ umâlip mân oi sâknam nâņgâmen. Oi bet ko kubikkubigân ândim kâtigimen, neņgâren bonņâ

muyagemap. Kubikkubikkât bonnâ zo târârak ândiândiņ sot um lumbeņâ.

Kâwali muyagem tânagobi.

¹² Zorat zen bitziņâ lolot sot pabutziņ bâliņâ zo kubikņâ kâtigibi.

¹³ Oi kinziņ lânbigât mâtâp zo kubikņâ zengâren pabutziņ bâliņâ zo âlip oi lân âlip upi.

¹⁴ Zen a aksik patâ zen sot lumbe ândiândiņangât nep tuubi. Oi um hâlâlu op ândibigât kâtigibi. Um sumun sot ândim Kembu igikņâ, zo mân ziap.

¹⁵ Zengâren gâbâ nâiņâ Anutugât tânzângożângoņ, zo walâbapkât galem oraņgâm ândibi. Oi osetziņan um kâlak dengât kârâpņandâ ziņgesebapkât galem oraņgâm ândibi.

¹⁶ Oi zengâren gâbâ nâiņâ Esaugât mâtâbân lân lân ândiândiņ sot a hurat mân kwâkwat mân upap. Esau zâk nalem kânok zorarâk op kândom âsaâsagiņangât bet sâwât zo birip.

¹⁷ Zen zâkkât nâņgâme. Zâk bet mäsop mimbâ sâi aņgân kârip. Kut nâi oip, zorat isem umbâlâ op um melânmelânņangât mâtâp mân muyageip.

Nen Sinai bakņâ buņâ, Sioņ bakņâ mâte urâwen.

¹⁸ Narâk ziren zen bakņâ nâi gâsum mäsâsuatme. Kârâpņoot, zoren mân âiwe. Oi nâtâtikņâ, sasa sot pibâ zorat umņan mân bagiwe.

¹⁹ Oi lâmun diņâ patâ sot den kwamit patâ zo mân nâņgâwe. Mârum ko sâkurâpziņâ mirâ

kamân kâtikņan ândim den zo hiriņsâbapkât ninâu sâwe.

²⁰ Den itâ muyageip, zorat nâņgâne imbaņâ oip, “A mo zuu nâiņâ bakņâ zo lânĵi kâtņâ kune mumbap.”

²¹ Kut nâi zo sânmâm kwâtkwâtņoot muyagei Mosenâ sâip, “Nâ keņgât op sânmâmâ sâmbuap.”

²² Mârum yatâ âsageip. Narâk zi ko zen bakņâ yatâ zoren buņâ. Zen Sioņ bakņâ, Anutu ândiândiņ, zâkkât kamân patin sumbemân, Yerusalem kamân uņakņan ga giwe. Oi sumbem a doņbep, a mân sâlâpzâņgozâņgoņ sot sâtâre mindumindu patâ.

²³ Anutugât narâpņâ kutziņ sumbemân kulemgoi ziap, zen mâte otziņgâwe. Oi a aksik patâ neņgât den sâm kwâkâkwâkâņ a patâ, Anutu sot a hâlâlû minziņip, zeņgât um dâpziņâ, zeņgâren târokwarâwe.

²⁴ Oi Yesu târotâro uņakņanĵât nakņâ, zâkkâren gamņâ gilâm saņgonsaņgon mâte urâwen. Gilâm zorâņ Abegât gilâmņâ tosa sâm muyageip, zo yatâ buņâ. Yesugât gilâm zorâņâ saņgoniņgâbapkât geip.

Anutuņâ hân sot sumbem mâņgizikâbap.

²⁵ Zen den dâzâņgobap, zo zâk kândâtkubegât galem oraņgâm ândibi. Mârumņan hânân ge Sinai bâkņan gâbâ sâkurâpziņâ den dâzâņgoi birâne hâuņâ muyageziņip. Zi sumbemân ândim den dâtnâņgomap, zâk kândâtkom dap yatâ hâuņâ buņ ândinat?

²⁶ Anutuñâ Sinai bâkñan den sâi diñandâ hân mânggeip. Oi zi ko du âsagibapkât sâm kâtigeip. Anutuñâ itâ sâip,

“Nâ narâk ñâin dum hân mânggimñâ sumbem ârândânj mângibat.”

²⁷ Dum mângibat sâip, zo ko kut ñâi ñâi muyageip, zo mânggei buñ upapkât nângâm sâip. Buñ oi zinzij kâtik zo muyagem yen zimbi.

²⁸ Nen Anutugât um topñan ândinatkât singi kwatniñgip, zo zinzij kâtikñâ. Zo minat, zorat Anutu sâtâre okñangânat. Oi pindiñsâm hurat kwâkñangâm keñgât op mâpâsinat.

²⁹ Wangât, Anutuniñâ, zâk kârâp patâ yatâ, zorat op ko. Kârâpñâ kut ñâi ñâi bâliñâ sem nanğâbap, zorat san.

13

Um den.

¹ Buku oranğâm ândime, zo zen mân birâne gibap.

² A hân ñâin gâbâ gane zingit mân nângânângâ mân upi. Mârumñan a ganetâ buku otziñgânâ sâm topziñ mân nângâm sumbem a buku otziñgâwe.

³ Bukurâpziñ tâk namin zâambarâwe, zeñgât nângâm, nângâne ârândânj ândien yatâ upap. Oi zen sâk sot ândiegât bukurâpziñ a ziñ zângone sâknam kwâkñan ândime, zeñgât nângâm ândibi.

⁴ Ap ambin ândiândiñ, zorat nângâne bon oi mân mem bâliñ kwapi. Oi itâ nângâm ândibi. Lañ ândim târotâro mânânğât ândime, zen Anutuñâ hâuñâ ziñğâbap.

⁵ Umziṅandâ kât sikumgât âkṅâle mân upap. Oi kut ṅâi ṅâi tatgigap, zorat mân sâm mem ândiban. Kembu zâk itâ sâip, “Nâ mân birâgibat. Oi gek mân nâṅgânâṅgâ mân upat.”

⁶ Zorat nen um bâbâlanâk itâ sânat,
 “Kembu zâk betnan memap. Zorat a ziṅ kâsa ot-nim yatâ mo yatâ otninâ sâne mân kenṅât upat.”

Sinji âlip kwâkâm niṅgâwe, zo mem ândim Yesu molinat.

⁷ A sâtṅâ gakâziṅ Anutugât den dâzâṅgom ândiwe, zenṅât nâṅgâm ândibi. Zen mâtâp âlip lân ândim muwe. Mâtâp zorik ekṅâ moliziṅgâm Kembugâren nâṅgâm pâlâtâṅ kwâkṅaṅgâm ândinat.

⁸ Yesu Kristo, zâk ândeipṅâ ândiap, zo yatik ândim zâimâmbap, kâtikṅâ.

⁹ A ziṅ den uṅakṅâ top top dâzâṅgone zorâṅâ umziṅ mân gulipkubap. Umziṅan Anutugâren gâbâ tânzâṅgozâṅgoṅandâ tângui kâtigem kiri âlip upap. Kut ṅâi ṅâi niniṅandâ mân mem tâṅgubap. Anâ mâtâp zo lânṅâwe, zen bonṅâ mân muyagiwe.

¹⁰ Neṅgâren Kembugât sinji nalem pâpanṅâ taap. Zo hâmbâ silep galem upme, ziṅ nimbigât mân sâsâṅâ.

¹¹ Zen nâṅgâme. Zuu kom gaamṅâ gilâmziṅ tirik namâ galem a patâṅâ bâliṅaṅgât tosaṅât namin mem zari bonṅâ kamân kândâtṅan mem gei kârâbân ume.

¹² Zo yatik Yesu zâk gilâmṅandâ a um hâlâlu miniṅgâbapkât kamân kândâtṅan kune moip.

13 Zorat nen yatik kamân kândâtņan zâkkâren giarindâ zâkkât op yatik bâliņ otņingâbi.

14 Itâ nâņgâm utnat. “Kamân zinziņ kâtikņâ ziren mân taap. Nen kamân kâtikņan, zinziņ kâtik zimbap, zorat nâņgâm mambât ândien.”

15 Zorat nen Yesu sot pâlâtâņ opņâ târotâroniņangât opņâ Anutu mâpâseindâ zorâņ tâbaniņ upap. Zâk hurat kwâkņangâm ândim lâuniņandâ sâm sâtâre okņangânat. Kutņâ sâm bâbâlâņ kwâkņangânat.

Ninâu sâm betņiņan mimbî.

16 Orot mâme âlipņâ utnam gulip mân upi. Anutu zâk zorat nâņgi zâkkât siņgi kut ñâi ñâi pame, zo yatâ utne bonņâ upap.

17 A sâtņâ gakârâpziņ, zeņgât sâtziņ lubi. Zen um dâpziņ galem upmeņâ nepziņangât topņâ Anutu mâteņan sâm muyagibi. Zorat nepziņ umâlîbân tuune dâp upap. Umbâlâyân tuune zeņgâren kut ñâi âlipņâ mân upap.

18 Zen neņgât op ninâu sâm ândibi. Nen umniņan tosa kârum ândimen. Kut ñâi ñâi utnam oindâ târârâk upapkât otņingâmap.

19 Ninâuņâ betnan mine Kembuņâ melâņnigi zeņgâren kek gâbatkât dâzâņguan.

20 Lumbeniņgât mariņâ, Anutu, zâk râma galem a patâ Kembuniņ Yesu târotâro zinziņ kâtik zorat gilâmgât mumuņan gâbâ mâņgei zarip.

21 Anutu zâk imbaņâ sot kâwali ziņgâmņâ mem bâbâlâņ kwatziņgi diņâ lum nepņâ tuum kwâtâtibi. Oi zikņak nâņgi dâp opmap, zo Yesu Kristogât opņâ zeņgâren muyagibap. Zâkkâren sâm âlip kâtikņâ zem zâimâmbap, zo perâkņak.

²² Bukurâp, den kêrep nâi mân kulemgum ziŋgan. Oi zen den girem zo nângâne mân bâliŋâ upapkât sâm ziŋgan.

²³ Oi nâ dâzâŋgua nângâne. Bukuniŋâ Timoteo, zâk tâk namin gâbâ olaŋâwe. Oi zâk kek gâbap oi ko zâk sot gârat.

²⁴ A sâtŋâ gakârâpziŋ sot Kembangât siŋgi a ambân aksik nângâziŋgan. Italia hânân ândie, zen yatik nângâziŋge.

²⁵ Kembangâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋâ aksik zengâren zimbap.

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1